

Çözüm sürecine övgü yargı için kırık not

İlerleme Raporu'nda dengeli bir dil dikkat çekerken, çözüm sürecine destek verildi. En çok eleştirilen noktalar ise MIT yasası, yargı bağımsızlığı ve toplanma hakkı oldu.

Avrupa Birliği (AB) Komisyonu, Türkiye'nin 2014 İlerleme Raporu ile Strateji Belgesi'ni onayladı. Dün açıklanan raporda özellikle çözüm süreci ve bireysel başvurular hakkında övgüler yer alırken, en fazla eleştiri ise yargı bağımsızlığı, HSYK ve MİT düzenlemelerine gitti. MİT'e dinleme kayıtları ve izleme konusunda nisan ayında yargı kararı olmaksızın verilen soruşturma yetkisi için "Avrupa standartlarına aykırı" denilirken, Anayasa Mahkemesi ise "direniş" ile övüldü. İşte tespitler:

Çözüm süreci

Kürt meselesinin çözümünü hedefleyen süreç devam etti. AB bu sürece olan desteğini genişletti ve tüm taraflarca daha fazla katılımı destekledi. 11 Haziran'da TBMM'de kabul edilen yasa, çözüm sürecinin temelini güçlendirdi ve Türkiye'de insan haklarının korunması ve istikrarına pozitif katkıda bulundu.

Çözüm için seçenekler genişçe ve özgürce tartışıldı. Mart'ta yapılan değişiklikler ile mahalli ve genel seçimlerde Türkçe dışındaki dillerde siyasi propaganda yapılabilmesini mümkün hale getirdi. Yüzde 3 barajını aşan partilere kamu yardımı sağlandı. Anadilde özel eğitime mücade edildi. Kürtçe harfler X, Q, W'nun kullanımına ilişkin cezai yaptırımlar kaldırıldı. Parlamento ve yeni anayasa

Parlamentonun yasa çıkarmak gibi kilit fonksiyonları, süregelen diyalog eksikliği ve partiler arasındaki taviz verme isteksizliği nedeniyle aksadı.

AKP'nin sunduğu internet, yargı, dershanelerin kapatılması ve MİT'e yönelik yasalar mecliste düzgün bir tartışma yapılmadan, ilgili taraflar ve sivil topluma danışılmadan geçirildi.

Siyasi partiler düzenlemesinde, dil ve fon gibi alanlar dahil ilerlemeler hoş karşılandı. Ancak Avrupa standartları ile tam uyum sağlanmalı.

Anayasal reform sürecinin askıya alındığı belirtildi. Kişisel verilerin korunması, askeri adalet, cinsiyet eşitliğini uygulamaya koyacak yasaların kabul edilmesinde gelişme olmadığı belirtildi. Gelecekteki çalışmalarda demokratik ve kapsayıcı bir süreç izlenmesi, Venedik Komisyonu'na danışılması önerildi.

Sivil toplum

Türkiye'de aktif sivil toplumun gelişimi devam etti. İçişleri Bakanlığı bazı önemli reformlarda sivil toplum aktörlerine danıştı. Ancak geçici danışmalar dışında, sivil toplumun yasa ve siyaset yapımı süreçlerinde aktif rol oynamasını sağlayacak yapılandırılmış katılım mekanizmaları yok.

Yolsuzlukla savaş

Aralık 2013'teki (4 bakana yönelik) yolsuzluk iddialarının ele alınışı, ihlallerin ayrımcılık yapılmadan, şeffaf ve tarafsız şekilde inceleneceğine dair ciddi endişe yarattı. Türkiye, 2014 periyodu sonrasında yolsuzluk karşıtı bir strateji benimseyip benimsemeyeceğine karar vermelidir.

İnsan hakları ve azınlıklar

İrkçılık, yabancı düşmanlığı, anti-Semitizm ve hoşgörüsüzlükle savaşıacak, eşitliği cesaretlendirecek bir kurum kurulmalı.

İnsan Hakları İhlalleri Eylem Planı ve birçok gazetecinin de serbest kalmasını sağlayan tutukluluk süresinin kısaltılması ile olumlu adımlar atıldı. Buna karşılık ifade özgürlüğünü daha da kısıtlayan yasa kabul edildi ve pratikte basın özgürlüğü kısıtlandı.

Toplanma hakkı ve güvenlik güçlerinin müdahalesine yönelik yasalar Avrupa standartlarında değil. 2013 Haziran ve Temmuz ayındaki gösterilerde (Gezi Parkı) aşırı göz yaşartıcı gaz kullanan polis için tutarlı ve acil ceza uygulanmalı.

"Genel ahlak", "Türk aile yapısı", "ulusal güvenlik" ve "kamu düzeni" gibi ifadeler toplanma özgürlüğünü engellemek için yetkililerce çokça kullanıldı.

Türkiye, gösteriler sırasında orantılı güç kullanımı için açık ve bağlayıcı kurallar benimsemeli. Bu kurallar Avrupa Konseyi'nin İşkenceyi Önleme Komitesi tavsiyeleri ve AİHM kararlarıyla uyumlu olmalı.

Cemevlerinin tanınmasında ilerleme ile birçok şikayet son bulabilir.

Süryaniler istisna olmak üzere azınlıkların din adamı yetiştirmesi engellendi.

1990'daki cinayetlerin yanı sıra son yıllarda işlenen cinayetlerde sorumluların cezalandırılması konusundaki eksiklikleri giderecek yasal değişiklikler yapılmalı.

Mülteciler ve iltica başvurusunda bulunanlara yönelik yasal düzenlemelerde önemli ilerleme sağlandı.

Medya

Devlet yetkilileri medya üzerinde sindirici etki yaratan açıklamalar yapmayı sürdürdü. Bu durum ve Türk medya sektöründeki sahiplik yapısı medyada yaygın otosansüre, gazetecilerin istifalarına ve kovulmalarına neden oldu.

MIT yasası AB standardına ters

HSYK hakkındaki yasa ve ardından hakimler ile savcıların büyük kısmının (tahmini yüzde 66'sı) yerlerinin değiştirilmesi, yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile güçler ayrılığı konusunda ciddi endişeler doğurdu.

Anayasa Mahkemesi YouTube ve Twitter yasakları, Hrank Dink cinayeti gibi önemli davalarda karar aldı. Bu kararlar 2010 anayasa düzenlemeleri ile yürürlüğe sokulan bireysel başvurunun önemini gösterdi. Anayasa Mahkemesi aynı zamanda, HSYK düzenlemesinin birçok unsurunu geri çevirdi. Bu kararlar Türk anayasal sisteminin direncinin altını çizdi.

10 yıldan 5 yıla düşürülen mahkumiyet olmadan maksimum tutukluluk süresi AB üye ülkelerine kıyaslandığında hala aşırı.

MİT'e dinleme kayıtları ve izleme konusunda nisan ayında yargı kararı olmaksızın verilen soruşturma yetkisi Avrupa standartlarına aykırı.

39 kez 'endişe' 38 kez 'ilerleme'

Raporda, Türkiye'deki farklı gelişmelerle ilgili 39 kez "endişe" kelimesi kullanıldı. Türkiye'deki farklı gelişmelerle ilgili 38 kez de "ilerleme" kelimesi kullanıldı. 5 kez 'az ilerleme', 10 kez 'bazı ilerlemeler', 3 kez ise 'önemli ilerleme' ifadesine yer verildi.

'Rapor dengeli ve objektif'

Avrupa Birliği (AB) Bakanı ve Başmüzakereci Volkan Bozkır, yayımlanan AB İlerleme Raporu'nun "objektif ve dengeli" olduğunu ifade ederek "Her zaman olduğu gibi bu yıl da raporun içinde yer alan haklı ve makul eleştirileri dikkatle not edeceğiz" dedi. Bozkır, Avrupa Komisyonu 2014 yılı Türkiye İlerleme Raporu'nun yayınlanması dolayısıyla AB Bakanlığında basın toplantısı düzenledi.

Bozkır ayrıca Genişleme Strateji Belgesi'nin de yayınlandığını ve bundan sonraki aylarda bu iki belgeyi, üzerinde çalışacakları referans belgesi olarak kullanacaklarını söyledi. Volkan Bozkır, İlerleme raporlarının "müzakere eden, aday ve potansiyel aday ülkelerin Kopenhag Kriterleri'ne uyumda son bir yılda kaydettiği gelişmelerin yer aldığı belgeler" olduğunu belirterek, şöyle konuştu:

"Esasen hepimizin şahit olduğu bölgesel ve küresel sınamalar hem Türkiye için hem AB için katılım sürecimizin değerini daha iyi ortaya koymaktadır. Bu nedenle Avrupa Projesi'nin geleceği bugün her zamankinden daha çok,

güçlü liderlik, vizyon, pozitif enerji ve insan onurunu temel alan politikalara ihtiyaç duymaktadır.

Nitekim AB'nin Genişleme Strateji Belgesi'nde de genişlemenin AB'ye stratejik faydalarının olacağı açıkça vurgulanıyor. Bu faydaların da genişleme süreci sayesinde Avrupa'nın daha güvenli hale geleceği, halkların hayat kalitesini artıracacağı ve daha müreffeh ve güçlü olunacağı şeklinde vurgulamışlardır. Türkiye'nin bu sayılan unsurlara katkılarının önemli olacağı herkesin kabul ettiği bir unsur."